

Franc Rozman
FÜSTER IN MARX

V revolucijskem letu 1848 je bil ena najbolj zanimivih figur dr. Anton Fuster. Rojen je bil 1808 v Radovljici, študiral teologijo in filozofijo, služboval kot kaplan in pridigar v Ljubljani, Trstu in Gorici, nato po doktoratu filozofije postal profesor za teologijo in pedagogiko na dunajski univerzi 1847. L. 1848 je bil med najbolj znanimi predstavniki dunajske levjce, kaplan Akademske legije, član Komiteja javne varnosti in končno državnozborski poslanec. Bil je tudi med podpisniki adrese dunajskih Slovencev kranjskim stanovom 29. III. 1848. Ko je bil še v Ljubljani, je pripadal krogu okrog Prešerna in Čopa. 1848 se je kmalu ločil od Slovencev in vse njegovo delovanje je bilo poslej posvečeno samo še avstrijskim Nemcem. Po zmagi reakcije je bil suspendiran in je preko Nemčije, Belgije in Anglije emigriral v ZDA; 1876 se je vrnil v Avstrijo ter 1881 na Dunaju umrl.¹

Celotno njegovo življenje in delovanje v Evropi, kot tudi njegova odisejada v Ameriko in nazaj še danes nista obdelani. Teksti v novi izdaji Marx-Engelsovih Zbranih del, ki zdaj izhajajo v Berlinu,² so pokazali, da je Fuster kratek čas sodeloval tudi z Marxom.

Ko je bila v Avstriji zadušena revolucija, je bil kakor številni drugi revolucionarji tudi Fuster preganjan. Kot nam poroča Leisching v svoji spominski brošuri,³ je bil Fuster 3. marca 1849 z odlokom dunajskega kriminalnega sodišča proglašen za veleizdajalca.⁴ Pred tiralico je Fuster zbežal preko Leipziga in Hamburga v London. Bleiweisove Novice so v stalni rubriki Novičar iz mnogih krajev 18. julija 1849 prinesle vest: »Bere se, da je Fuster iz Hamburga, kjer je dozdej bil, v Brüssel v Belgijo zbežal.«⁵ Leisching ne daje točnih podatkov, omeji se na termin od srede julija do začetka oktobra 1849.⁶

¹ Glavne podatke o Fusterju je mogoče dobiti v Slov. biografskem leksikonu, I, 192—193, kjer je napisal članek dr. France Kidrič. Njegovo mnenje je v marsičem korigiral dr. Fran Zwitter v Enciklopediji Jugoslavije, III, 411—412, Zagreb, 1958. Fustrovih spisov v Ljubljani ni, pač pa je v knjižnici Inštituta za sociologijo mikrofilmata njegova knjiga *Memoiren von März 1848 bis Juli 1849*.

² Marx-Engels: Werke, 7. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1960, str. 546 in 548.

³ E. Leisching: *Denkschrift aus Anlass der Enthüllung des Grab-Monuments für A. Fuster. Im Antrage des Denkmal-Comité herausgegeben von —*. Wien, 1882. Ta brošura se nahaja v muzejski knjižnici v Ljubljani.

⁴ Leisching, str. 25.

⁵ Novice 1849, str. 130.

⁶ Leisching, str. 27.

Po podatkih Marx-Engelsovih Zbranih del, zaključni odstavek Daten aus ihren Leben, str. 637, je bil 18. septembra 1849 ustanovni sestanek nemških prebežnikov v Londonu in frankfurtsko demokratsko glasilo Neue Deutsche Zeitung je 26. septembra 1849 objavilo letak Aufruf zur Unterstützung deutscher Flüchtlinge, ki da je bil izdan 20. septembra.⁷ V ožjem odboru društva je bilo 5 članov: Anton Füstler, Karel Marx (prišel v London 26. avgusta), Karel Blind, Heinrich Bauer in Karel Pfänder. Odbor je pomagal z denarnimi prispevki vsem, ki so pribežali iz Nemčije. V Zbranem delu ME sta objavljeni še dve tabeli računov o dohodkih in izdatkih tega društva.⁸ Füstler pa ni bil dolgo član tega društva, ker je kmalu odpotoval v Ameriko. Vendar že dejstvo, da je bil v izvršnem odboru društva, kaže na njegovo popularnost in ugled. 3. decembra 1849 je odbor društva izdal obračun. Med podpisniki izvršnega odbora Füstera ni več. V poročilu se navaja, da sta bila zaradi odhoda dveh članov odbora A. Füstera in K. Blinda⁹ izbrana August Willich in Engels, ki je prišel v London šele 10. novembra.

Kdaj je Füstler zapustil London, ME izdaja ne pove. Pomagati si moramo spet z Bleiweisom. V že zgoraj omenjeni rubriki Novice je 10. oktobra spet kratka notica: »Prof. Füstler se misli iz Londona v Ameriko (New York) preseliti.«¹⁰ Čez tri tedne zopet: »Füstler je, kakor se bere, 6. dan t. m. London zapustil in se tudi v Ameriko podal (Tudi se nanaša na prejšnji stavek -- op. F. R.). Ravno pred svojim odhodom je nek dokončal zgodovino Dunajske revolucije meseca kozopérska l. l.«¹¹ Članek tu misli Füstrove Memoiren von März 1848 bis Juli 1849, izšle v dveh zvezkih v Frankfurtu am Main 1850. Zadnji prispevek o Füstlu je Bleiweis objavil 2. januarja 1850, ko piše: Prof. Füstler je — po dolgi in nesrečni vožnji po morji — nedavnej ves bolan v mestu Boston v sev. Ameriki na suho stopil.«¹² Füstler je, kot znano, ostal v Ameriki v raznih krajih polnih 26 let.

Zal ni drugih podatkov o tem, ali sta se Marx in Füstler prej poznala, niti koliko je Füstler v Londonu konkretnega storil za društvo, ker v Zbranih delih ni nobenih drugih podatkov ali napolnil k drugim virom.

⁷ ME-Werke, zv. 7, str. 545.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid., str. 548.

¹⁰ Novice, 10. okt. 1849, str. 180.

¹¹ Novice, 31. okt. 1849, str. 194.

¹² Novice, 2. jan. 1850, str. 4.